Ч. 232. Львів, пятниця дня 28. (15.) жовтня 1910. Річник XIV.

Передплата
на »РУСЛАНА« всиноить:
з Австриї:
на цілий рік . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублів: з висилкою двічи в тижни $5^1/_2$ доляра, або 10 рублів: з висилкою що суботи $4^1/_2$ доляра, або 9 рублів.
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу мь вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановкх псальмів М. Шашкевича

Телєфон Редакциї ч. 1484. — Конто почт. щадницї ч. 98.704.

Виходить у Львові що дня крім недїль і руских сьвят о $5^1/_2$ год. по полудни.
Редакция, адмінїстрация. і експедиция »Руслана« при ул. Оссолїньских ч. II. партер (фронт від ул. Тихої). Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи зертває ся лише на попереднє застереженє.
Реклямациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїнї 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

До сьвяткованя 50-лїтя смерти Шевченка.

(×) Україньске дневникарство накликує зовсїм справедливо всїх до достойного підготовленя сумного а великого сьвята народного, до сьвяткованя 50-лїтних роковин смерти ґенїя України-Руси, Тараса Шевченка. Ми з свого боку висловили деякі гадки на сю тему недавно. Перед кількома днями появили ся в київскій „Радї“ знов дві статї, котрі висловлюють нові погляди, а іменно в одній з тих взиває єї автор, щоби розказати про Шевченка заграницї. Се певна річ, що заграниця або мало що, або щось дуже неясно знає про Шевченка і тому булаб велика заслуга, колиб справдї по европейских часописях і місячниках, на всяких мовах европейских подано хоч би короткі звістки про житє і страданє, про дїяльність і заслуги нашого Кобзаря.

Однак не тілько сим належалоб обмежити ся. Требаб також хоч дещо з єго творів, о скілько они появляли ся в перекладах на всякі европейскі мови, тепер повидавати обновленим виданєм. Багато таких перекладів порозсипувано по всяких часописях і збірних виданях і они давно попропадали або позабували ся в сих стиртах печатаного паперу. Вже відома річ, що появляли ся переклади єго творів також францускою і нїмецкою мовою. Земляки наші, що проживають тепер в Парижі, повинніб роздобути сї розсипані перли і зібрати разом, а найшов би ся там певно накладник, що видав би се.

Так само і з нїмецкими перекладами. Якнебудь не зовсїм они влучні, всеж таки дають хоч приближно відчути значінє і силу, та вагу поезиї Шевченка. А вжеж таке виданє, як Обріста давно вже вичерпане і забуте, а перекладали ще дещо дрібного зШевченкових поезий і то знаменито Karl Emil Franzos і ин., перекладав і наш земляк пок. Шпойнаровский, а відомо нам, що й проф. Петро Скобельский у Львові перекладав Шевченкові твори нїмецкою мовою, хоч їх не видав. Годилоб ся отже все те зібрати разом, а між нїмецкими накладниками найшов би ся такий ємкий, що се видав би зараз.

Колиж в західній Европі мало вельми знають Шевченка і єго твори та значінє, то й у Славяньщинї єго імя і єго заслуги в істориї людства також мало ще відомі. Появляли ся переклади єго творів московскою мовою, ось і тепер печатає ся заходом „Общества любителей словесности“ московский переклад Кобзаря. Були також печатані переклади деяких творів ческою, сербскою, словіньскою мовою. А чиж можна так напевно сказати, що наші найблизші сусїди, Поляки знають Шевченка і єго твори? Правда, видав в 60 их роках Баталїя на свій час вельми гарну житєпись нашого ґенїя. Перекладали єго твори з додатком розвідок критичних про сї твори Совіньский, Ґоржалчиньский, Сирокомля-Кондратович, Сьвєвцїцкий (Павло Свій-Стахурский). Алеж усе те також давно вже позабувало ся і нинїшне польске поколїнє не знає всего того. Годилоб ся отже взяти ся до зібраня всїх тих перекладів і виданя їх одним збірником, з додатком житєписи хоч би короткої, а тодї і Поляки инакше цїнилиб нашого поета і наше письменьство взагалї.

Наостанку і се пригадати треба, що наша україньско-руска суспільність не має перекладу тих Шевченкових творів, які він писав московскою мовою. Вправдї пок. Ол. Кониський переложив деякі повісти єго а також дневник (Записки), однак годилоб ся також все поперекладати і видати збірним виданєм. Час вельми короткий на таку роботу, але хоч би она навіть трохи опізнилась, то випадає забрати ся до неї живо, бо тим тілько способом можемо причинити ся до обзнакомленя найширших верств наших і чужих з творами, змаганями і заслугами многострадального ґенїя України-Руси, а тим самим розяснить ся в сьвітї широкім також погляд, на жаль там ще так непевний і невиразний, на становище україньско-руского народу.

Виборча реформа соймова.

(X) В понедїлок відбували ся дальші наради між польскими сторонництвами в справі виборчої соймової реформи в прияві намісника д-ра Бобжиньского і кр. маршалка ґр. Баденього. Наради були довірочні, однак польскі дневники зві-

36

Вечері над Лєманом.

Написав о. Мариян Моравский, з дозволу видавця переложив о. Іван Плавюк.

(Дальше).

На се знов Жиди поривають ся за камінє — „охулѣ, (як кажуть) яко ты человѣкъ сый, твориши себе Бога“.

Але Христос того не відкликує, лиш показує їм вперед a minori, що нерозважно унесли ся гнївом і знов вертає до твердженя:

„Отецъ въ мнѣ и азъ въ немъ“.

Що почувши Жиди, хочуть ще раз Єго спіймати, але Він незамітно „изыде отъ рукъ ихъ“.

Але перейдїм вже до тої незрівнано красної пращальної бесїди на Тайнї Вечери, коли і Апостоли мали то вражінє — і ми єго маємо — що Христос вже говорить всьо ясно, без притч і фіґур. А подає тодї красні науки о любови, але і віри не покидає і не замовчує своєї єдности в Божестві з Отцем.

Читаю початок чотирнацятої глави:

„Вѣруйте въ Бога и въ мя вѣруйте“.

Тілько Бог має право приказувати вірити в Себе, бо лише Бог є предметом релїґійної віри, тож Христос присвоює собі тут Божі права, коли розказує вірити в Себе. Сто разів вже то дїлав, майже перед кождим уздоровленєм питав: „чи віриш?“ „чи віриш в Божого Сина?“, тут надто виразно лучить віру, якої домагає ся для Себе, з вірою в Бога. — Рівнорядне з тим домаганєм віри є домаганє любови над все, про що говорила miss Wilson; і се друге є рівно доказом, що Христос приписує Божество.

Deville. Позволю собі замітити, що не менше виключним правом Бога є відбирати поклін адорациї. Найсьвятїйші люди з обуренєм єго відпихали: як Павло і Варнава, подібно Ангел у Даниіла і в Апокалїпсї. А той поклін Христос (як сьвідчить Евангелиє) много разів приймає, хвалить. Що більше, торжественно заявляє, що має право до ідентичної адорациї з Богом Отцем, мовить: „Да вси чтутъ Сына, якоже чтутъ Отца“.

Miss Wilson. Я не є богословом, але менї здає ся, що є річию не менше Богу питомою: відпускати гріхи, давати вічне житє, мешкати в душі праведного. А то всьо собі присвоює також Христос. Самовільно відпускає гріхи, навіть непрошений, паралїтикови, Магдалинї. О вибраних своїх вівцях говорить, що »дає їм вічне житє“. Мешканє в душах разом з Отцем, приписує собі в тих прехороших словах, на Послїднїй Вечери: „Аще кто любитъ мя, слово моє соблюдетъ: и Отецъ мой возлюбитъ єго, и къ нему пріидемъ и обитель у него сотворимъ“.

Hainberg. Ті слова: „соблюдетъ имя моє“, менї, правникови, пригадують, що Христос безперечно уважає себе Законодавцем, що стоїть висше понад право Мойсея, яке Жиди уважали Божим правом. Прошу зважити тон, яким промовляє в своїй нагірній бесїдї: „Ви чули, що було сказано старим... а а вам кажу...“ Неначе би Він лише доповняв то право, а однак се не є зовсїм поясненє звичайного товмача, але законодавця. А вкінци коли одного разу фарисеї занадто докучали єму приписами суботи, то Він недвозначно сказав, що „Син чоловічий є і Паном суботи“.

Сьвященик. Одним словом: Христос приписує собі ріжні Божі права; якже тут сумнївати ся, що собі Божество приписує? Але вернїм ще раз до нашої глави о Тайнї Вечери. По тім домаганю віри Филип запитує Христа:

»Господи, покажи нам Отца и довлѣєтъ намъ«,

а Христос відповідає:

„Толико время съ вами єсмь, и не позналъ єси мене Фїліппе; видѣвый мене, видѣ Отца и како ты глаголеши, покажи намъ Отца. Не вѣруєши ли, яко азъ въ Отцѣ и Отецъ въ мнѣ єсть. Глаголы, яже азъ глаголю вамъ, о себѣ не глаголю: Отецъ же въ мнѣ пребываяй, той творитъ дѣла (чуда, що стверджують правду моїх слів). Вѣруйте мнѣ, яко азъ въ Отцѣ, и Отецъ въ мнѣ: аще ли же ни, за та дѣла вѣру имете ми“.

Вкінци, говорячи о сьв. Дусї, що має потїшати учеників по Єго відходї, пояснює, що той Потїшитель походить від Отця, а через то і від Него, а се длятого, бо »всьо, що має Отець, є моє«.

Чи може бути яснїйше поясненє єдности в Божестві, як є в сих словах?

(Дальше буде).

стили, що між польскими клюбами соймовими дійшло до порозуміня на засадах, які ми у вчерашнім числї в новинках подали за Słowo-m polsk im.

Після того відбула ся дальша нарада клюбових предсїдників, в котрій в прияві намісника і маршалка взяли участь: др. К. Левицкий, др. Король, о. Колпачкевич, п. Стапіньский, п. Лясковский і бар. Брунїцкий.

На сїй нарадї, котра тривала більш трех годин, голова укр. руск. клюбу др. Левицкий зложив, як звіщає „Дїло“, таку заяву що до становища в справі реформи виборчої до галицкого сойму:

„Обстаючи принципіяльно за реформою виборчою на підставі загального, рівного, прямого і тайного права виборчого та узглядняючи сучасні відносини в галицкім соймі, що не допускають до иншої реформи виборчої, як лише на підставі компромісу соймових ґруп, заявляємо, що ми засадничо не противимо ся компромісови, але рівночасно ставляємо отсї застереженя правно-полїтичні:

„I. Покликуючи ся на відповідь, яку предложив українъско-руский клюб соймовий президиї соймового польского кола дня 29. вересня 1909, жадаємо, не входячи на разї в инші подробиці закона, признання рускому народови 40 процент всїх мандатів до сойму галицкого.

„II. Жадаємо, аби галицкий Виділ краєвий, зложений був з 10 членів, з котрих трох має бути Русинів та урядуючого заступника маршалка краєвого рускої народности.

„III. Жадаємо, аби в ординациї виборчій, зглядно в краєвім статутї було застережене, що в культурних справах, з осібна шкільних і в справах економічних, з осібна культури краєвої, сойм галицкий рішає в двох куриях национальних, польскій і рускій, та одна курия не може другої переголосувати, а обом тим куриям национальним прислугує право „veta“ в предметах зміни статута краєвого, ординациї виборчої до галицкого сойму і в полїтично-национальних справах.

„Доперва по принятю отсих основних застережень можемо приступити до порішеня самої конструкциї виборчої, то є до засад плянованих зі сторони польских сторонництв галицкого сойму в сих напрямах:

„1) Противимо ся петрифікациї наміреної ординациї виборчої до галицкого сойму, бо уважаємо компромісову ординацию виборчу конструкциєю переходовою до дійсної демократичної ординациї виборчої.

„2) Противимо ся побільшуваню числа курій виборчих, так як отсе противить ся основам поступової реформи виборчої, відповідаючої теперішним змаганям суспільним і национальним нашого краю.

„3) Противимо ся більшемандатовим округам виборчим, бо отсе спричинює непевність, замішане і шкідну аґітацию міжнародну в краю.

„4) Бажаючи забезпеченя нашого национального стану правного, жадаємо руских округів виборчих не лиш в курії менших посїлостий, але також в куриях більшої посїлости і міст.

„5) Жадаємо, аби рускі і польскі округи виборчі були рівні (однакі).

„6) Противимо ся плюральному праву виборчому, а натомість годимо ся, аби в куриях міст і менших посїлостий утворено виборчі кляси доповняючі для тих, що доси не мали виборчого права“.

Над сими домаганями укр. руск. клюбу мали нарадити ся польскі сторонництва соймові, а на нарадї клюбових предсїдників, що була визначена на вчера, мала бути подана відповідь на сї домаганя. Соймова більшість домагає ся залишеня обструкциї на час переговорів, однак, як звіщає »Дїло«, за зміною тактики на укр. рус. клюбі, що радив над вимаганєм соймової більшости, не заявляв ся нїхто.

Допись з Самбірщини.

(*Радикальна правда в сьвітлї фактів*).

Нехай вільно менї буде в імени правди подати деякі замітки з огляду на статю „Руслана“ ч. 208: „Огляд часописий“, де наведено памфлет „Громадского Голосу“ з ч. 37. 1910. Примічаю, що я вже два рази в р. 1909 в „Громадскім Голосї“ ч. 18 і ч. 23(?) удостоїв ся таких епітетів, як піп — паршива вівця, москвофіл, тримає з Жидами і т.п. Calumniare andacter відбуває ся легко, бо вже кількома словами можна обманити когось, але познакомити когось з правдивим станом річи, вимагає всесторонного основнїйшого представленя справи; тож Хвальна Редакция простить менї, що я заберу більше місця і часу.

Остаю від 23 лїт в селї Берегах. Село положене серед наддністряньских рівнин в допливі Стрвяжу, землиця богата, майже рік-річно справлена плодоносним виливом ріки мов Єгипет. Є і зерна доволї, і паші для худоби, около 300 морґів пасовиска, і ярини славної на цїлий Самбірский округ; тілько би людям жити, та як то кажуть: „Бога хвалити“! Та де там, декому не хоче ся нї спокою, нї любви християньскої, лїпше бурити. Душ всего 1000 і то самих руских, 40% селян та самі халупники безземельні; 54% знов середних господарств від 1—8 морґів, а 6% так званих »кметів«, в котрих руках находить ся більша посїлість; обшару двірского нема нїякого.

Мале село, але сила богата! а яка чорна істория: Панама в мінятурі! Більш як від 50 лїт горіло село; найгірше в 60-их і 70-их роках минувшого столїтя; оповідають старші люди: горіло по 4 рази до року: ще один конець села не побудував ся а вже другий погорів. Оповідають люди, що якийсь нехрещений на спілку з якимсь хрещеним мав нищити село: лихвою, лїсом на материял будівляний і пиятикою. Таким робом мав він загарбати около 100 морґів землї.

Та одного вечера, як оповідають люди (бо мене ще тоді в Берегах не було), хтось єго пострілив, так що небавом помер а всї ґрунти на буті перекупило двох християн на спілку, за цїну, як оповідають, около 28.000 кор. Та щож! около 20 родин пійшло на жебри: нїхто не осушив слїз сиріт а проклони затяжили на спадках! А село далї горіло, пиятика шалїла; розвела ся крадїж ковий, пробиване худоби, розбиване комор! Архів ц. к. суду карного в Самборі знає більше о тім оповісти!

Серед таких обставин обняв я в р. 1887 славну парохію. Дістав я то місце як молодий сьвященик; а памятаю, як один Впр. Крилошанин так мене наказував: їдете там ще незаслужений, старайте ся працею оказати себе гідним. Я хопив ся, як кажуть, »руками і ногами« до роботи, аби заслужити ся! І дослужив ся! Працював в церкві і поза церквою, що міг: научаючи в читальнї по вечерах співу церковного і пісень народних; приготовлював до відчитів, уряджував вечерки вокальні, деклямациї, збори, як то може посьвідчити Впв. п. др. Стахура, посол до державної ради і инші живучі в Самборі; забирав на віз і деяких господарів на збори „Просьвіти“ в Самборі, де нераз на трийцять кілька зібраних я доставив 11 до 14 членів! дав почин до крамниці, за котру мене прискаржили деякі господарі перед Шандлею, (тою самою, за котру мене тепер в „Громадскім Голосї“ напастують): що то єгомосьцьови захотїло ся склепу“. Все те я робив, після сил і знаня мого, хотяй деякі сусїди косо дивили ся на мене; без помочи орґанїзациї і шумних кличів, бо ще пани, котрі тепер величають ся великими здобутками, в „піску бавили ся“.

І нарід став морально двигати ся! Та щож! Мов грім з ясного неба в полудни д. 19. серпня 1897. р. серед посухи і вітру счинив ся в селї огонь, котрий протягом години знищив 17 загород селяньских і всї будинки парохіяльні, так що я бувши належито обезпечений, попїс шкоду в збіжу, нарядах господарских, і всїй обстанові та одежі домашній — вартости до 6000 корон!

То перша заплата! По сїм перемешкав я в шестеро душ з родиною в одній селяньскій хатї (серед страху, що нинї-завтра буде ось горіти) через 9 місяців, по котрих вернув до приходства „недбало“ зреставрованого так, що по двох лїтах замешканя кинув ся „гриб“, котрий знищив моє здоровє, набавивши мене гістцю, катарів жолудка і пр. То друга нагорода!

На конець в р. 1904. в липцю (від 15—20) якась шайка доси невисліджених палїїв через чотири днї палила село, заповідаючи безлично поголоскою годину, о котрій буде на другий день горіти! Я знов упав жертвою пожежі з всїми будинками і всїм майном! То трета заплата — радикальна — неправда?!

Село по сїм огни виглядало як Содома-Гомора по спаленю, справдешне пекло! Нарід огорнула розпука: всї кинулись до пиятики! Очевидно був укартований якийсь плян знищеня, подібний до сего, який висше описано. Саме тодї якось Консистория в Перемишлї у Вістнику епарх. оголосила Статути Брацтва Тверезости з церковними привилеями. Видячи нарід над пропастию, я знов хопив ся руками і ногами сего, і удало ся менї працею так повести дїло, що в р. 1905 на 600 душ сповідаючих ся приступило около 500 душ до „Брацтва Тверезости“. А на Великдень сказаного року не було майже горівки в селї! Нарід при тверезости став поволї ратувати ся з нужди, з довгів, в які попав з причини дорожнечі материялів будівельних і бляхи на крівлю та закупно місць під будівлю на громадскім пасовиску. Навіть ті, що неприрікали, з огляду на перших заховували рід здержаних. Сей стан тривав чотири лїта! Та пропінация крикнула: Gewalt! бо Береги достарчували найлїпших споживників.

Ба! і в селї десь-комусь то не подобало ся, тай стали собі деякі з сеї роботи покепковувати. І прийшла в р. 1908. по двох послїдних огнях нова благодать під видом ріжних неопредїлених радикалїзмів і социялїзмів.

Люди, котрі тілько того чекали, затерли з утїхи ґуки! буде каже, робота! А деякі високоучені люди, набухавши ся „непомильних“ ріжних теорий (Геклївских і Бюхнерівских) намагали ся ущасливити нарід іденми: як то з одної мертвої клїтини а неорґанїчної в мить вискочило житя єства орґанїчного! як та маса ґаляретова десь в намулї на днї океанів викликала житє чоловіка з єго високолетними поглядами, хотяй давно вже тому — Cicero — а не який там руский піп сказав ось так:

Est in iuvencis, est in equis patrum virtus;
Nec imbecilem feroces progenerant aquilae columbam.

І зачала ся борба против попа і тверезости, і почала ся ера мальованя попа, яко ворога народу, а все в імя поступу. В р. 1909. напирав необачний піп на молодїж до тверезости. Деякі парібки від „Сїчи“ рішили ся неприрікати, і ухилили ся від сповіди з клеветою в „Громадскім Голосї“, що під не хоче сповідати тих, що при „Сїчи“, хотяй піп висповідав старшину Сїчову і більшу часть товаришів. В р. 1910. піп на пробу попустив з тверезости і парібки Сїчові всї висповідали ся, розуміє ся, не прирікаючи тверезости. На додаток один парібок розлютив ся чогось і викрикував: „бодай того ксьондза шляк трафив, що при сповіди завдав ми покуту ¾ року не пити горівки“. Дивно! як чую, товариство »Сїч« має в статутах гарну цїль: тверезости, а тут товариші анї руш до неї!

(Конець буде).

Огляд часописий.

(*Ювілеї проф. Миколая Сумцова і Дмитра Багалїя. Голос киівскої „Ради“ про се українське сьвято. Як треба шанувати своїх дїячів).*

(Конець).

Другий юлілят — молодший товариш Сумцова Д. І. Багалїй — Киянин родом, в Київі одібрав середню й висшу осьвіту і в свій час користував ся наукою професора В. Б. Антоновича.

Року 1883. він став спершу доцентом, а потім професором харківского університету і від того часу і досї дав чимало важних наукових праць та силу окремих статий і заміток про всякі питаня з громадского, культурного й осьвітного житя, головним чином Слобідскої України. Вже перша єго праця — маґістерска дисертация „Исторія Сѣверской земли“ була видатною працею в науцї про південну Русь, але ще важнїйші єго дальші працї: „Очерки изъ исторіи колонизаціи и быта степной окраины Московскаго государства“ (докторска дисьертация, за яку авторови дали ще Уваровску премію); „Матеріалы для исторіи и быта степной окраины Московскаго государства“, два томи; „Сочиненія матеріалы, статьи и замѣтки, относящіеся къ

„исторіи Слободской Украины“. Самі отсї працї дають Багалїєви почесне місце в „русскій“ історичній науцї.

Але в особі Багалїя мають доброго собі історика не сама Слобідска Україна, а так само і Харківщина, Харків і харківский університет. Єму належать працї: „Заселеніе харьковскаго края и общій ходъ его культурнаго развитія“; „Исторія г. Харькова за 250 лѣтъ его существованія“ (укупі з д. Міллером); „Опытъ исторіи харьківскаго у-та“, два томи. Він же зібрав і видав твори Сковороди та твори й листування Каразина. В короткій замітцї часописній нема змоги списати еще силу наукових розвідок, статий та заміток, що дав д Багалїй про всякі питаня з істориї та культури Слобідскої Украіни і на багато инших тем. Він же визначив ся як талановитий і дїяльний громадский дїяч. Кілька років есть помітним гласним в міскій думі і головою музейної комісиї, чимало років був головою громадскої бібліотеки, досить попрацював і в харківскім товаристві грамотности. В громадскій дїяльности Багалїй є певний оборонець усяких культурно-просьвітних заходів і закладів і уміє досить вдало захищати їх навіть за наших часів, коли в громадских справах часто бере гору підтримана урядом чорна сотня. Нахабам з їхньої лави Багалїй уміє дати добру й коректну одсїч, таку ґрунтовну, що з нею не можуть не погодити ся і его супротивники. Про такі случаї він же має в голові добрий запас фактичних арґументів, бож знає і сей край, і его історию та побут і гаразд тими арґументами орудує.

Але... але... він не товариш своєму одночасному ювілятови проф. Сумцову. Він нїкоки не виявляв своїх українських прихильностий, не писав українською мовою, не підпирав українських закладів і взагалї стояв осторонь від української национальної роботи. Придивившись до дїяльности Багалїя, маємо певні підстави причислити его до великого числа талановитих Українців, що, не зважаючи на чималу духовну міць, не визволяють ся від свого урядового становища і помалу так щиро втягають ся в те ярмо, „що вже більше не можна втягнутись. І безпечно їм в шкурі чужій“. Як людеж талановиті та осьвідомлені, для свого виправданя, колиб, паче чаянія, до того дійшло ся (а до того доходило тільки в 1905 та 1906 році) вони вигадали „общерусскую культуру“ і стать „общероссa“. Добру теорію для них склав славетний лїтерат, проф. Овсяніко-Куликовский, а прикладом, що їм можна орудувати перед очима щирих Українців, они беруть Миколу Гоголя, криво по своєму витолковуючи его особу й дїяльність.

Шануючи д. Багалїя, як талановитого та працьовитого ученого й доброго, поступового дїяча громадского, українське громадянство мусить поставити єму на карб отсей его не национальний напрямок громадскої дїяльности й засьвідчити той сум і біль, що оно почуває підчас сего Багалїєвого сьвята.

М. С—ій.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Проводирі обох народностних таборів в Чехах вели в дальшім тягу неофіцияльні переговори в народно-політичній комісиї. Сї переговори дотикали зміни §§ 32, 34 і 42 краєвої ординациї. В конференциях взяли участь посли ґр. Тун, Ервін, ґр. Ностіц, ґр, Клям Мартінїц, др. Бернрайтер, др. Епінґер, др. Урбан, Вольф, др. Форшт, др. Скарда, Двожак і Вісковскі. Ґр. Тун і ґр. Клям Мартінїц подали нові компромісові предлоги дотично спірних питань що до поділу кр. виділу на народностні секциї та дотичне питанє про вето, одначе ті предлоги не стрінули ся знов з признанєм зі сторони більшости. — Ческі члени народно-політичної комісиї і предсїдники ческих соймових сторонництв зібрали ся на осібну нараду. Ческі радикали підносили скарги на поведенє консервативних великих власників. Конференция порішила держати ся дотеперішного становища Чехів.

В військовій комісиї австрийскої делеґациї ухвалено після промови адмірала ґр. Монтекуколї звичайний і надзвичайний буджет маринарки, а також надзвичайний кредит в висотї 54 мілїонів.

Заграница.

В Хінах отворено вступний парлямент. Монгольскі і манджурскі князї прилулилися одноголосно до постанови, щоби князеви управителеви поручити як найскорше скликанє парляменту. Також всї містокоролї заявили ся за конституциєю. Князь-управитель приняв вельми ласкаво депутацию, яка предложила єму бажанє народу. — З Мукдену доносять, що провінциальна рада рішила знести привілеї манджурских військ, введені пануючою династиєю та притягнути до військової служби в зреорґанізованій армії зарівно манджурске як і проче населенє.

Грецкий король не узгляднив просьби міністра предсїдника Венізельоса в справі відпустки і поручив єму, щоби поновно зажадав від парляменту заяви довіря. Колиб він єї не одержав, тодї має він відповідне порученє в справі розвязаня народних зборів і переведеня нових виборів.

Парискій Temps одержав з Лїсбони вісти, що серед лїсбоньскої залоги росте чим раз більше невдоволенє. Частинї революцийного війска дано довгу відпустку, позаяк з огляду на брак карности серед жовнїрів не вміли собі республиканьскі проводирі инакше порадити. Відносини між Португалїєю і Ватиканом стають напружені та проявляє ся в них республиканьска тенденция. Португальску амбасаду при Ватиканї замінено на посольство, через що стратила Португалїя своє історичне становище, яке приводило на тямку колишні сьвітлі часи Португалїї.

Просимо відновити передплату.

Новинки.

— **Календар.** В п я т н и ц ю: руско-кат.: Лукіяна; римо-кат.: Симеона і Юди. — В с у б о т у: руско-кат.: Льонгина сотн.; римо-кат.: Наркиза.

— **Смерть школярика наслїдном побитя.** Урядова Gazeta lwowska пише: В деяких руских дневниках находять ся від кількох днїв донесеня і статї про „убитє“ школярика Михайла Коханчика учителем Бронисланом Ґрайсом в Жулинї, стрийского повіта, немов за то, що він не хотїв молити ся по польски. По засягненим відомостям справа представляє ся тепер так: Дня 10. жовтня с. р. помер справдї той школярик з Жулина, мабуть з уроди слабовитий і сухітничий, немовто наслїдком побитя згаданим учителем, яке наступило ще дня 9. вересня с. р. Той учитель мав зі злости бючи ту дитину, влучити єї так нещасливо в скрань грубими перстенями, які носив на пальци, а які пізнїйше в оповіданях представлено яко боксер. В наслїдок донесеня ц. к. жандармериї учитель Ґрайс, як і его жена посуджена о співучасть в злочинї, є в судово-карнім слїдстві, шкільні власти засуспендовали їх обоїх в урядованю і зарядили заступство для обезпеченя науки, а крім того окр. інспектор шкільний від кількох днїв переводить на місци строгі доходженя.

Заким сї подробиці були тут знані, зголосила ся дня 23. с. м. в ц. к. Радї шк. кр. депутация селян з Жулина з просьбою о перенесенє учит. Ґрайса з причини знущаня над дїтьми, якого приміром був саме той сумний, так нещасливо закінчений випадок. За причину того каригідного поведеня жалуючі ся подавали напрасний, брутальний характер учителя; але нїхто не згадав про те, немовби се мало бути актом мести за опір проти примусової польскої молитви. Слїдство, якого висліду не можна упереджувати, викаже єство і степень вини учителя. На жаль однак, перед виясненєм сеї сумної справи появляють ся в пресї такі донесеня, які не відповідають дїйсности, а — поминаючи перекручуванє фактів або пересаду — підсувають їм тло ненависти народної і віроісповідної, як і статї повні їди і зависти, обчислені лише на занепокоєнє опінії і дразненє проти властий, які зробили вже то, що до них належало і певно примінять найострїйші середники супроти тих, котрим доказано би вину в сїм пожалуваня достойнім випадку.

— **Із „Станїславівского Бояна“.** Пишуть нам: Після довшої перерви в дїяльности товариства „Станїславівский Боян“ відбули ся дня 28. с. м. загальні збори, на яких вибрано отсей Виділ: Голова проф. П. Чайківский, заст. гол. проф. Евген Якубович, діріґент проф. О. Бачиньский, діріґентка п. М. Зелїньска, заст. діріґента п. В. Іваницкий, секретар проф. М. Гаврилів, виділові: проф. О. Пашкевич і К. Біберяк, заст. виділ: проф. С. Клепоущак і п. Ф. Величко.

— **Народний катастер на Буковинї.** Нова ординация соймова на Буковинї заставила тамошне правительство перевести спис всїх виборців по їх национальности. Сей спис так представляє ся в поодиноких повітах Буковини:

повіт:	Русини	Волохи	Нїмці	Поляки	Разом
Чернівці (міс.)	5526	2760	11862	4191	24334
„ (села)	10189	9322	2969	829	23305
Ґурагумора	326	9417	2732	789	13269
Кімполюнґ	1692	7590	3628	176	13084
Кіцмань	8368	72	1047	421	9909
Радівці	1833	13645	5048	276	20802
Серет	4973	5377	1888	432	12670
Сторожинці	3679	7664	2875	1031	15249
Сучава	856	10066	2564	407	13893
Вашківці	7834	515	2582	473	10210
Вижниця	9825	71	1332	305	12763
Заставна	9572	38	966	350	10926
Разом	64673	66569	39492	9680	180414

Перепись ся випала для Русинів дуже сумно; бо коли перед 10-ти роками було Русинів-мужчин з правом голосованя 67.596, то тепер їх є 2.923 менше; за то число Нїмців виборців зросло за 10 лїт о 3.771, а Волохів-виборців аж о 16.962.

— **Страйк академиків.** Часописи доносять, що завтрішної пятницї буде на львівскім університетї загальний манїфестацийний страйк студентів, яко протест проти поведеня краківскої полїциї. А краківскій полїциї вже тепер певно муравлї лазять по спинї зі страху перед львівским страйком університетским.

— **Дрібні вісти.** При виборі 12 членів повітової ради в Скалатї з сїльских громад дня 24. с. м. перейшла листа, уложена староством більшостию кількох голосів. — Добра Прухнище в коломийскім повітї купила від Натана Ґоровіца за 300 тисяч корон п-ї Ванда Сьвідзїньска і єї брат др. Тадей Мілєвский.

Оповістки.

— **Репертуар Рускаго народнаго театру** під дирекциєю Йосифа Стадника у Львові, саля „Ґвязди“ (ул. Францїшканьска ч. 7). Білєти продає раньше книгарня Н. Тов. ім. Шевченка (Ринок 10), а від 6. год. перед представленєм каса театральна.

В четвер дня 27. с. м. „М і р а Е ф р о с“, штука з жидівского житя зі співами в 5 дїях Я. Ґордіна, музика Корнепада.

В пятницю 28. с. м. популярна вистава по зниженій цїні „В і й“ фантастична оперета в 4 дїях перероблена з повісти М. Гоголя.

Початок о 7. год. вечером.

— **Із Станїславова.** На дохід Рускої дївочої бурси в Станїславові заходом Тов. „Руских жінок“ відбудуть ся дня 5. листопада в салї „Кредиту звязкового (Roryal)“ ул. Собіского ч. 28. вечерниці з танцями враз з аматорскою виставою „Перший баль“ комедия в 1 дії. Стрій візитовий. Вступ 2 К. Білєт родинний (3 особи) 5 К, для п. академиків 1 К Буфет у власнім зарядї. Музика станїславівска. Початок точно о год. 8. вечером.

Наука, штука і лїтература.

— **З театру.** З правдивим вдоволенєм приходить ся нам писати про вчерашню виставу загально звісної опери Пучінїого п. з. „Madame Butterfly“. Твір найвизначнїйшого з модерних композиторів завдяки гарному, повному драматичної сили лїбретови а ще більше завдяки чудовій наскрізь оригінальній музиці здобув собі великий розголос в цїлому сьвітї, та війшов в репертуар майже всїх сцен оперових.

Представленє на нашій сценї випало під кождим зглядом вдоволяюче. На всїм був видний слїд старання, величезної працї в приготовленю і пістизму для штуки. Титулову партию відтворювала п-нї Лопатиньска. Трудна, велика роля ставляюча високі вимоги вокальні і вимоги артистичної гри дала п-нї Лопатиньскій нагоду розвинути весь блеск і красу свойого сьвіжого, гарного голосу. П-нї Лопатиньска є правдивою артисткою, тож і порозуминє з нею лекше. Артистка в парляндах добуває штучно звуки через ніс. Воно не конче естетичне тай впрочім пощо скривати краску такого гарного голосу. В хвилї вістки про лист від Пінкертона треба крихітку більше замаркувати радість.

П. Романовський як Пінкертон був доволї поправний, а п. Петровичева дуже доброю Сузукі. Консуля співав у нас п. Коссак з легеньким слїдом неопанованя ролї.

Вся вистава була доказом великої працї артистів, а звісна річ, що працею перевертає ся гори.

Навіть орхестра сим ризом дописувала очивидно, а скільки се можливо при вимогах, які ставить музика Пучінї-ого.

— **Росийский переклад „Кобзаря“.** З нагоди 50-літних роковин смерти Т. Шевченка »Об-во любителей росийской словесности« видасть у Москві повний „Кобзар“ в росийскім перекладї. Редакцию перекладів, що належати муть до кількох поетів, робить поет І. А. Бєлоусов. Сего місяця переклад вже почнуть друкувати. Цїкаві ми тепер знати, чи »Галичанинъ« все ще буде впевняти своїх читачів, що московска мова а укр. руска се одно і що наші селяни розуміють Пушкина і Гоголя, як своє рідне слово, а Москалї навпаки Шевченка, Вовчка ітд.

— **Рілля**, украïньський, хлїборобський ілюстрований часопис, почне виходити у Київі в листопадї с. р. двічи місячно. Редакторами будуть дд. Е. Архипенко і А. Терниченко. Передплата на рік 2 карбованцї. Адреса: Київ, Тургенівска число 9.

Галицкий сойм.

На вторковім засїданю 25. жовтня промовляв посол Скварко і вказав на те, що демократична лївиця, людовцї і Русини були за 4-членним виборчим правом і якби они щиро бажали виборчої реформи, то без сумнїву були би осягнули виборчу реформу. Однак причиною нещирости польских демократів і проволїканя реформи є руска справа.

Найбільша отже трудність в переведеню виборчої реформи, се Русини. Треба було отже приступати до розвязки сеї справи. Тимчасом Поляки в комісиї провадили струсину политику. Реформи виборчої без нас не переведете, а перевести її мусите.

Отже насамперед заспокійте наші домаганя, бо инакше не рушите вперед. Можемо говорити о компромісї, але вперед мусите признати принцип компромісу між двома головними сторонами — Русинами і Поляками. Компроміс тодї буде можливий до заключеня, коли єго опре ся на справедливих основах, що запевняли би нам цїлковиту рівноправність і рівновартність з вами.

Головною цїлию компромісу є усталене проценту відношеня мандатів для вас і для нас. Справа подїлу мандатів на поодинокі сторонництва одного народа і на поодинокі виборчі округи є дальшерядною, бо коли буде усталений роздїл між народами, то поодиноким сторонництвам лекше буде погодитись.

Основний закон державний запоручує кождому народови национальну рівноправність і свобідний национальний розвиток. На тій основі хочемо перевести будову будучного сойму. Опираючи ся на основних державних законах, жадаємо їх практичного і послїдовного приміненя, не яко ґрупа послів, але яко окрема национальна цїлість.

Мусимо передовсїм домагати ся права национального „veta“, і числа мандатів, відповідного числу руского населеня в краю без огляду на суспільні кляси і ґрупи та забезпеченя тих мандатів.

Правительство каже, що виборчий закон до сойму мусить бути инший, як до парляменту. Але коли ви автономісти, то повинні числити ся з тим, що правительство хоче взагалї обнизити вартість сойму в порівнаню з парляментом, особливо для Русинів і тому ви повинні старати ся перенести до сойму полагоду руско-польских спорів.

Рїжниця між виборчим правом до сойму і до парляменту не дасть ся довго удержати. А що загального виборчого права до парляменту не усунуте, то будете мусїли згодити ся на него до сойму, бо се одинока широка підстава, на якій може оперти ся законодавство, відповідне потребам широких мас. Підставою политичних привілеїв не можна вважати анї маєтку анї степеня образованя, бо они вже самі собою є достаточним привілеєм їх власників. Суспільна, национальна і политична боротьба о те власне іде і тревати ме так довго, поки политичне право не буде рівне для всїх так, як тепер є рівне право цивільне і карне.

Ми самі не є в силї перевести рівности і тому і компроміс від нас не залежить. Але з другого боку ми не позволимо замкнути собі дороги нїякою петрифікациєю теперішнього стану. Розправа про виборчу реформу виказала, що ся реформа від р. 1908. цофає ся взад. Демократи закидають консерватистам, що їх „история нїчого не навчила“, а консерватисти боронять ся, що мусять „зберегти традицию і стан посїданя“. Демократи кажуть, що „względy narodowe“ вимагають як найскоршого переведеня виборчої реформи, а консерватисти знов що як раз „względy narodowe“ наказують обережно брати ся до дїла.

Реформа виборча, що вийде з компромісу з консерватистами, не буде нїякою реформою.

При таких відносинах серед вас розвязка рускої справи лежить не в границях, але поза границями сего краю і тому нам на повазї сего сойму не залежить, радше противно. Резолюция, пропонована комісиєю, щоби комісия „доложила всїх заходів і т. д.“ не вистарчає. Радше треба не приняти до відома звіту комісиї, а поручити їй вироблене начерку до точно означеного часу, безуслівно в теперішній сесиї.

Полагоду виборчої реформи утрудняє становище Поляків супроти Русинів.

Хоч нас тут мало, то ми заступаємо цїлий нарід і проти нас і без нас ви в наших справах нїчого не можете рішати.

Не будемо більше просити і писати представлень до намісника. Не будемо також робити сецесий, анї не вдоволимо ся охлапами в формі дрібних користий з буджету. Доля і будучність народа лежить не в короткотермінових концециях і ласках єго политичних противників, але в правах, уґрунтованих на фактичній силї.

Наша боротьба з вами о права нашого народа без жертв не обійде ся. І ми рішили ся хочби на найбільші жертви так для належитого сповненя нашого посольского обовязку, як і для приміру нашому народови. Перейшли ми вже границї рабства і витреваємо в боєвій лїнії, в яку ми ступили. А покищо не остає нам що иншого, як голосити словами нашого поета: »Удар громе над тим домом, де мремо ми«... (Оплески).

Слїдуюче засїданє сойму в суботу о 11-ій год. перед полуднем.

Телєграми

з дня 27. жовтня.

Прага. Субкомітет, вибраний до нарад над язиковим начерком автономічних властий, приняв цїлий начерк закона.

Будапешт. На вчерашнім засїданю сойму мінїстер скарбу Люкач предложив буджет на 1911. р., який виказує в доходах 1.672,507.000 К, а в розходах 1.672,457.000 К. Надвижка 49.000 К. Доходи прелїміновано вельми обережно.

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

від 16. до 31. жовтня 1910.

Найгарнїйша сензация.

Щоденно о 8. год. вечер представленє. В недїлю і сьвята 2 представленя о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що пятницї **High-Life** представленє. Білєти вчаснїйше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

Др. Богдан Барвіньский:

Зїзд галицкого князя Данила з угорским королем Белею IV. в Пресбурзї 1250 р. Історично-критична аналїза. Львів 1901. 16⁰ ст. 18. — Цїна 10 сот.

Пресбурский зїзд в справі спадщини по Бабенберґах. (Причинок до істориї великого австрийского безкоролївя). Львів 1903. 8⁰ ст. 27.— Цїна 30 с.

Жиґимонт Кейстутович, великий князь литовско-руский. Історична моноґрафія. Жовква 1905 8⁰ ст. XIV+170. — Цїна 2 К.

Zygmunt Kiejstutowicz, książę starodubski. Львів 1906. 8⁰ ст. 28. — Цїна 50 с.

Bogurodzicza dzewicza а історичні висновки д-ра Щурата. (В інтересї історичної правди). Львів 1906. мала 8⁰ ст. 41. — Цїна 20 с.

Історичні причинки. Розвідки, замітки і материяли до істориї Украïни-Руси. І. Жовква 1908 мал. 8⁰ ст. 170. — Цїна 2 К.

Історичні причинки і т. д. II. Львів 1909. мал. 8⁰ ст. X+94. — Цїна 1 К 50 с.

Історичний розвій імени украïньско-руского народу. Львів 1909, мал. 8⁰ ст. 41. — Цїна 40 с

Pieczęcie książąt halicko-włodzimierskich z pierwszej poł. XIV. w. Краків 1909. мал. 8⁰ ст. 22. — Цїна 40 с.

Pieczęcie bojarów halicko-włodzimierskich z pierw. połowy XIV. w. Львів 1910 вел. 8⁰ ст. 4. — Цїна 5 с.

I. Шевченко яко „атеїст“ та поет „ненависти“. II. Безіменні „герої“ і їх кертична робота. (Дві відповіди клеветникам Шевченка). Львів 1910. мал. 8⁰ ст. 16. — Цїна 10 с.

Дістати можна в книгарнї Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок 10.

Телєфон 788. — Конто щадниці почтової 25.261.

Товариство взаімних обезпечень

„Днїстер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпеченя будинків, збіжа і знарядів господарских, від шкід огневих під корисними услівями,

числить умірковані премії за обезпеченя,

лїквідує шкоди безпроволочно по пожарі,

удїляє обезпеченим членам з річної надвижки звороти.

За рік 1909 припадає на користь членів зворот 10%.

Полїси „Днїстра“ приймає при позичках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицка Каса Ощадности, Руска Щадниця і инші каси ощадности.

Через „Днїстер“ можна асекурувати ся на житє в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові. Інформациї до обезпечень удїляють аґенциї „Днїстра“.

Зголошеня письменних господарів о аґенцию приймають ся тілько з таких громад, де єще не робить инший аґент „Днїстра“.

Фонди „Днїстра“ 31/12 1909 виносять: Фонд резервовий і резерва премій К 2,146.977·—; инші фонди К 594.647·—; разом **К 2,781.624·—**

Канцелярії Товариства отворені для сторін від год. 8—2.

Розклад зелїзничих поїздів

важний від 1. мая 1910.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	8·55	1·30	5·45	10·05
Кракова	7·27	10·10	1·15 Б	8·40	2·30
Тарнова	—	—	1·05	—	—
Підволочиск	7.20	12·00	2·15	5·40	10·30
Черновець	8·05	—	2·05	5·53	9·30
Черновець	—	—	—	6·35	12.20
Станиславова	5·45	—	—	—	—
Коломиї.	—	10.21	—	—	—
Ходорова	5·15 Г				
Стрия	7·28	11·45	4·25	7·41	11·02
Стрия				10·19Д	
Самбора	8·00	9·58	2·00		9·00
Рави рускої	7·32	12·00	—	8·00	—
Яворова	8·15	—	5·00	—	—
Брухович	7·32	1·05 Л	1·53 З	8·00	9·25 З
Брухович	7·49 К	1·20	4·10 З	3·26К	—
Підгаєць	—	11·15	—	—	
Винник		—			12·10
Янова	8·15	1·10 К	5·00	9·26 К	10·07К
Любіня	8·00	9·38	2·00	9·00	11·40Р
На Підзамче з:					
Підволочиск	7·01	11·40	2·00	5·17	10·13
Бродів	7·01	—	2·00	5·17	10·12
Підгаєць	—	10·54	—	9·44	—
Винник	7·26	—	—	6·29	11,55А
На Личаків з:					
Підгаєць	—	10·33	—	9·28	—
Винник	7·10		—	6·13	11·39А

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд	вечер	в ночи
Кракова	3·05	8·25	3·15	6·55	11.15
Кракова	6·04	8.40	3·55	7·45	12·40
Кракова	—	—	2·45	6·04	—
Мшани	—	—	3·30	5·41	—
Підволочиск	6·20	10·40	2·16	8·10	11.10
Черновець	6·10	9·35	—	—	10·35
Черновець	—	9·10	2·23	—	2·56
Станиславова	—	—	2·52	—	—
Коломиї	—	—	—	5·59	—
Ходорова	—	—	—	8·23 В	—
Стрия	7·30	10·15	1·45	6·50	11·25
Самбора	8·00	9·05	3·40	—	10·40
Гави рускої	7·31		2·30	7·10	11·35 З
Яворова	8·20		—	6·30	—
Брухович	6·13	10·05Д	2·35 З	8·38 З	11·35 З
Брухович	7·34	12·25 З	4·24 З	7·10	
Підгаєць	5·58			6·16	
Янова	8·20	10·20К	1·35 Н	3·35	6·39 К
Любіня	6·00	9·05	2·15 Р	3·40	10·40
З Підзамча о:					
Підволочиск	6·35	11·00	2·31	8·33	11·32
Бродів	6·35	11·00	2 31	8·33	—
Підгаєць	6·12		—	6·30	—
Винник			1·30		11·35А
З Личакова до:					
Підгаєць	6·31			6·50	
Винник			1·49		10·54

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим другом. — *) Лише в недїлї.

А = лише в середи і суботи. — Б = від 15·6 до 30/9 щоденно; В = в день перед кождою недїлею і сьвятами обох обрядів. — Г = в день по кождій недїлї і сьвятї обох обрядів. — Д = від 19/6. до 11/9. в недїлї і рим.-кат. сьвята. — З = від 1/6. до 30/9. щоденно. — К = від 1/5. до 30/9. щоденно. — Л = від 1/6 до 31/8. щоденно — Н = від 1/5. до 11/9. в недїлї і рим. кат. сьвята. — Р = від 15/5. до 11/9. в недїлї і рим. кат. сьвята.

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук.**

З друкарнї В. А. Шийковського.